

GREENPEACE

Suojelullisesti arvokkaita suojelemattomia luontokohteita metsäyhtiöiden mailla

Suojeluesitys 14.12.2009

Luonto-Liitto
Annankatu 26 A 5. krs
00100 Helsinki
09 68 444 20

Suomen luonnonsuojeluliitto
Kotkankatu 9
00510 Helsinki
09 228 081

Greenpeace
Iso Roobertinkatu 20-22 A
00120 Helsinki
09 6229 2200

Jakelu:

UPM-Kymmene Oyj
Tornator Oyj
StoraEnso
ympäristöministeriö

Arvoisat vastaanottajat,

Luonto-Liitto, Suomen luonnonsuojeluliitto ja Greenpeace lähettävät Teille ohessa kartat ja cd:n 25 uudesta sekä 52 vanhasta metsäyhtiöiden mailla sijaitsevasta kohteesta, jotka pääosin täyttävät Etelä-Suomen metsien monimuotoisuusohjelma METSON luonnontieteelliset valintaperusteet. Rajauksiin sisältyy myös luonnontilaisia ja ennallistamiskelpoisia soita. Uusien kohteiden luontoarvot on selvitetty viime kesän maastokäynneillä. Kahden Pohjois-Savossa sijaitsevan kohteen osalta maastotieto on muutaman vuoden takaista. Toivomme, että jaatte kohdekartat ja alueiden kuvaukset edelleen organisaationne sisällä sekä aluetasolla kaikille asianosaisille henkilöille.

Järjestöt ehdottavat alueet omistaville yhtiöille (UPM-Kymmene Oyj ja Tornator Oyj), että ne suojelevat kohteet omilla päätöksillä tai osana METSO-ohjelmaa. Metsäyhtiöiden ja ympäristöministeriön tulisi aloittaa mahdollisimman pian neuvottelut näiden arvokkaiden kohteiden suojelemiseksi. Järjestöt esittävät, että yhtiöiden omilla päätöksillään jo aiemmin suojelemista luontokohteista (mm. WWF:n perintömetsät) ei käydä METSO-kauppaa, ohjelman vähien suojelumäärärahojen säästämiseksi. Järjestöjen suojeltaviksi esittämät alueet voisivat soveltua myös säästökohteiksi mahdollisessa FSC-sertifioinnissa korkean suojeluarvon metsinä (High Conservation Value Forests).

Järjestöjen nyt ja aiemmin suojeltaviksi esittämällä alueilla ei tule tehdä mitään metsätaloustoimia ennen kuin niiden kohtalosta on päästy yhteisymmärrykseen. Toivomme Teiltä esitykseemme nopeaa vastausta.

Järjestöjen puolesta
kunnioitavasti,

Risto Mustonen
metsävastaava
Luonto-Liitto

yhteyshenkilöt
Mari E. Nemi
Luonto-Liitto
p. 050 322 4363

Risto Sulkava
Suomen luonnonsuojeluliitto
050 560 2113

Sini Harkki
Greenpeace
050 582 1107

Kohteiden rajaukset ja kuvaukset löytyvät myös netistä osoitteesta:

www.forestinfo.fi/etelasuomi/yhtiot/

Kohteet löytyvät netistä myös Google maps -ohjelmasta osoitteesta:

www.maps.google.com/maps/ms?ie=UTF8&hl=fi&msa=0&msid=105440641915337711377.00047a39704e905baa184&z=6

Liitteet:

Liite 1. Värikoodien selite	s. 4
Liite 2a. UPM:n omistamien kohteiden kuvaukset	s. 5
Liite 2b. Tornatorin omistamien kohteiden kuvaukset	s. 19
Liite 3a. UPM:n omistamien kohteiden karttarajaukset (kohteet 53-69)	
Liite 3b. Tornatorin omistamien kohteiden karttarajaukset (kohteet 70-77)	
Liite 4. CD-levy, jossa pdf-tiedostoina kohteiden rajaukset peruskartoilla, kuvia osasta kohteita, suojeluesitys sekä taulukko kohteista numerojärjestyksessä.	

Liite 1. Värikoodien selite

Muutamiin karttoihin on merkitty väreillä erilaisten METSO-elinympäristöjen esiintyminen alueella. Luokittelussa on tukeuduttu METSO-ohjelman luonnontieteellisiin valintaperusteisiin (Suomen ympäristö 26/2008).

Vihreä väri	Edustavuusluokkien I ja II kangas- ja kalliometsiä
Vaaleanpunainen väri	Edustavuusluokkien I ja II lehtoja (suurimmat kuviot)
Oranssi väri	Luonnontilaisia ja luonnontilaisen kaltaisia soita ja metsäluhtia
Keltainen väri	Edustavuusluokkien III METSO-kohteita (kaikkia elinympäristöjä). Näihin sisältyy sellaisia alueita, jotka ovat verrattain nopeasti kehittymässä monimuotoisuuden kannalta suotuisaan suuntaan. Tällaisia ovat muun muassa puustoltaan monipuoliset sekametsät, siemenpuuhakkuualueet, ennallistamiskelpoiset suot sekä laadukkaampien ydinten lähellä sijaitsevat varttuneet ja sitä vanhemmat harvennetut metsät, joissa voidaan tehdä ennallistamistoimia

Liite 2a. UPM:n omistamien kohteiden kuvaukset

Esitykseen (julkaistu 12 - 2009) sisältyy yhteensä 17 kpl uutta UPM:n omistamaa, suojeltavaksi esitettävää kohdetta tai kohdekokonaisuutta. Kohteet on tässä jaoteltu maakunnittain. Kohteiden 53-69 karttarajaukset löytyvät liitteestä 3a sekä suojeluesityksen yhteydessä toimitetulta CD-levyltä. Ympäristöjärjestöjen aiemmin suojeltavaksi esittämien UPM:n omistamien kohteiden 1-40 rajaukset ja kohdekuvaukset on toimitettu paperikopioina asianosaisille aiemmin. Ne löytyvät myös nyt ohessa toimitettavalta cd:ltä sekä edelleen netistä osoitteesta <http://forestinfo.fi/etelasuomi/yhtiot/index.htm>.

UUSIMAA

53. Karhukorpiskogen (Porvoo)

3021 05

Kuvaus: Karhukorpiskogenin metsäpalsta sijaitsee noin kymmenen kilometriä kaakkoon Porvoon keskustasta. Alue rajautuu lännessä välittömästi Stormossenin suojeltuun suohon, joka on osa Stensbölen laajempaa suojelukokonaisuutta.

Karhukorpiskogenin alueella on säästynyt huomattavan laaja alue vanhoja metsiä hyvin kytkeytyneenä. Vanhan metsän alueiden sekä luonnontilaisen kaltaisten kalliometsien välissä on lisäksi korpimuuttumia ja turvekankaita, joilla kasvaa joko vanhapuustoista kuusivaltaista metsää tai nuoria lehtimetsiä.

Karhukorpiskogenin edustavimmat vanhat metsät löytyvät alueen eteläosasta kalliomäen pohjoisrinteeltä sekä tästä luoteeseen ja pohjoiseen olevilta alueilta. Kalliomäen rinteellä ja rinteellä kasvaa vanhaa, yli 100-vuotiaasta kuusivaltaista metsää. Paikoin rinteellä kasvaa runsaasti vanhoja haapoja. Rinteellä sekä siitä koilliseen olevissa metsissä lahoaa runsaasti (määrä vaihtelee välillä 10–30 kuutiometriä/ha) eri-ikäistä pysty- ja maalahopuuta. Pääosa lahoppuustosta on kuusta, mutta jonkin verran löytyy myös koivu- ja haapalahoppuuta. Myös välittömästi alueen länsireunaa kulkevan metsäautotien käänköpaikan itäpuolella sijaitseva mäki on lahoppuustoltaan edustava.

Luoteisosan tienvarsimetsät ovat pääosin vanhoja runsalahoppuustoisia kangasmetsiä tai vastaavia turvekankaita. Metsien puusto on kuusivaltaista, paikoin metsissä on myös haapaa ja koivua. Osa turvekankaista on aikanaan harvennettu, mistä syystä metsien rakenne on puistomainen. Useimmilla kuvioilla on jo tällä hetkellä melko runsaasti eri-ikäistä kuusilahoppuuta.

Alueen koillisosa on luonnontilaisen kaltaisten kalliometsien ja näiden välisten vanhojen kangasmetsien sekä turvekankaiden mosaiikkia. Kalliometsissä on jonkin verran kilpikaarnaisia mäntyjä ja hieman mäntylahoppuuta. Kangasmetsiä ei ole harvennettu, minkä seurauksena niissä lahoaa merkittävästi (5-10 kuutiometriä/ha) lahoppuuta. Myös vanhapuustoisissa turvekankaissa on paikoin merkittävästi lahoppuuta.

Aluekokonaisuuteen sisältyvistä soista valtaosa on ojitettuja. Osa näistä kasvaa nuorta lehtimetsää, osa on muuttunut runsalahoppuustoisiksi turvekankaiksi. Monet ojitetuista soista ovat säilyttäneet korpiluonnettaan ja ovat mitä ilmeisimmin melko helposti ennallistettavissa. Alueen eteläosassa on pieni luonnontilainen isovarpuräme ja itäosassa pieni luonnontilainen korpipainanne, jonka alueella on puolukka- ja mustikkakorpea.

Alueen luonnonsuojelullinen merkitys: Karhukorpiskogen täydentäisi erittäin hyvin Stensbölen suojelukokonaisuutta. Pelkästään vanhojen metsien yhteispinta-alan perusteella kohde olisi

itsenäisenäkin alueena valtakunnallisesti merkittävä. Pääosa alueen vanhoista kangas- ja kalliometsistä sekä osa runsaslahopuustoista turvekankaista on METSO-kohteina edustavuusluokkaa I tai II. Pääosaa alueen nuoripuustoista ojitetuista soista sekä vanhapuustoista turvekankaista voi pitää edustavuusluokan III METSO-kohteina.

HÄME

54. Kulomäki (Janakkala)

2133 03

Kulomäen lounaisrinteellä metsä on puustoltaan luonnontilaisen kaltaista mustikka- ja puolukkatyyppin metsää. Rinnettä luonnehtivat järeät, iältään 120–200-vuotiaat ylismännyn, joiden alle on kehittynyt erirakenteinen 20–70-vuotias kuusi- ja koivumetsä. Lähempänä tietä on metsään jätetty kolmisenkymmentä järeää kuusituulenkaatoa, muuten rinnealueen lahopuusto koostuu keloutuvista männystä, mäntymaapuista sekä ohuehkosta kuusilahopuustosta. Lahopuuta on jo merkittävästi normaalia talousmetsää enemmän. Yhdeltä mäntymaapuulta löydettiin luonnonsuojelullisesti arvokkaan vanhan metsän indikaattorilajia, kermakarakääpää.

Lounaispuolella arvokas metsä jatkuu vanhana ja runsaslahopuustoisena kuusimetsänä, joka on osin korpipohjaista. Siihen liittyy eteläpuolelta tien varresta edustava mäennyppylä, jolla kasvaa vanhahkoa mäntymetsää. Metsässä on paikoin runsaasti järeää mäntylahopuuta. Osa alueesta on WWF:n perintömetsää.

55. Kesijärvi (Janakkala)

2133 03

Kesijärven arvokas luontoalue sijaitsee noin 9 km koilliseen Janakkalan kuntakeskuksesta. Rakentamattomana säilyneen Kesijärven ympäristössä on edustavia suometsiä ja lehtoja. Alueen itäosalle ovat leimaa-antavia arvokkaat metsäiset lampi- ja puroelinympäristöt.

PIRKANMAA

56. Vähä Kausjärven metsä (Lempäälä)

2123 10

Pitkänomaista Vähä Kausjärveä ympäröi metsä, joka osin on säilynyt luonnontilaisen kaltaisena. Metsä sijaitsee lähellä Peräkulon natura-aluetta ja tarjoaa siten suojelukohteelle arvokkaan tukialueen. Suojelunarvoinen osa on noin 30 hehtaarin kokoinen (ks. karttarajaus 1).

Vähä Kausjärvi on koillis-lounaisuuntainen reilun kilometrin pituinen järvi. Koillispään etelärannalla laskee järveä kohti rinne, jolla kasvaa varttunutta kuusivaltaista metsää. Metsätyyppi vaihtelee mustikkatyyppistä lehtomaiseen kankaaseen – vaateliaimpina kasvilajeina mainittakoon kevätlinnunherne ja lehto-orvokki. Metsä on erirakenteista ja monilajista. Havupuuston lomassa ylenee raitoja, harmaaleppiä, hieskoivuja, pihjajia ja haapoja, rannan tuntumassa tervaleppiä. Kolo- ja maapuusto on verrattain tuoretta, joten kääpälajisto painottuu pioneerilahottajiin (kantokääpä, kuusenkynsikääpä). Vanhoja metsiä suosivaa linnustoa havaittiin; rinnemetsässä ääntelivät mm. pyy, palokärki, hippiäinen ja tiltalti.

Vähä Kausjärven koillisessa pohjukassa on pieni rehevä, luhtainen korpi. Puusto on erirakenteinen, kuusivaltainen, seassa mm. tervaleppiä, raitoja ja paatsamia. Mesotrofisten rahkasammalten (hapra- ja okarahkasammal) kattamia painanteita on siellä täällä. Kenttäkerroksessa esiintyy saniaisia ja

luhtaisuutta ilmentäviä lajeja, kuten vehkaa ja raatetta. Luonnontilaista vaikutelmaa lisäävät kuusimaapuu. *METSO-kriteereillä I-luokan kohde.*

Vähä Kausjärven pohjoisrannalla metsä on mustikkakorpea – tuoretta kangasta. Metsä on havupuuvaltaista sekametsää, jossa kuusten ja mäntyjen lisäksi kasvaa mm. hieskoivuja. Paikoin pienpuustoa on äskettäin hieman raivattu, mutta muutoin metsä on harventamaton ja erirakenteinen. Erilaisia lahopuitakin esiintyy, ja eräältä kuorettomalta mäntymaapuulta löytyi oranssikääpä (*Hapalopilus aurantiacus*), Suomessa harvalukuisena esiintyvä laji.

Retkeilyreitti Birgitan polku kulkee Vähä Kausjärven pohjoisrantaa pitkin. Järven koillisrannalla on myös nuotiopaikka. Alueella on täten virkistysarvoja, joita metsien säästäminen hakkuilta tukisi ja lisääisi. Vähä Kausjärven etelärannalla metsä on koillisrantaan lukuun ottamatta nuorta, mutta nämäkin rantametsät soisi säilytettävän maisemallisesti kauniin järven luonnonmukaisena suojavyöhykkeenä.

Vähä Kausjärven lounaiskärjestä lähtee Toussunoja. Sen alkupäässä on tervaleppien, kuusien, hieskoivujen ja paatsamien muodostama metsä, jonka kenttäkerroksessa esiintyvät mm. suorvokki, vehka, raate, ranta-alpi, suoputki, rentukka ja korpikaisla. Mättäät ja välipinnat vuorottelevat, ja välipinnoilla mm. okarahkasammalta. Puut eivät ole kovin suuria, mutta erirakenteisuus, tervaleppien runsaus, kasvilajisto ja mätäs-välipinta-vaihtelu antavat edellytyksiä tutkia, onko kohde luokiteltavissa luonnonsuojelulain 29 §:n mukainen suojeltu luontotyyppi (tervaleppäkorpi).

57. Suksijärvien metsä (Sastamala, Mouhijärvi)

2121 06

Metsäyhtiö UPM-Kymmene omistaa Sastamalan Mouhijärven luoteisosassa laajan metsätilan, johon kuuluu noin 55 hehtaarin kokoinen metsien ja pienten järvien muodostama luonnonsuojelullisesti arvokas kokonaisuus (ks. karttarajaus 2).

Kokonaisuus muodostuu neljästä järvestä (Iso Suksijärvi, Pohjusjärvi, Hikisuittu ja Pieni Suksijärvi), niiden rantametsistä ja järvien väliin jäävästä kannaksesta.

Alueella on luonnontilaisen kaltaisia varttuneita ja vanhahkoja, lähinnä kuusivaltaisia metsiä, OMaT-lehtoa sekä korpia, rämeitä ja avoimia rantasoita. Alueella esiintyy uhanalaista ja taantunutta vanhan metsän lajistoa, mm. vaarantunut (VU) liito-orava, silmälläpidettävät (NT) pohjantikka ja metso (koppelo hautoi pesässä Paskalammin kaakkoispuolella v. 2001) sekä metsän luonnontilaisuutta ilmentävät aarnikääpä ja riukukääpä. Alueelta on löydetty myös aarnisammalta. (Em. lajitiedot vuodelta 2001.) Linnustosta mainittakoon myös vanhoja metsiä suosivat puukiipijä, töyhtötiainen ja hömötiainen. Metsät sopivat hyvin myös kanalinnuille: esim. avoimilla rantasoilla on ulosteista päätellen teerillä tapana kokoontua.

Neljän järven välissä sijaitsevalla kannaksella metsä on varttunutta, paikoin mänty-, paikoin kuusivaltaista. Sekapuina kasvaa mm. hies- ja rauduskoivuja sekä tervaleppiä. Joillakin kohdilla metsää elävöittää pieni haavikko tai koivikko. Suurehkot muurahaispesät siellä täällä ilmentävät omalta osaltaan metsän rauhallista menneisyyttä. Kuusi- ja mäntylahopuuta esiintyy, mm. kannaksen parilla isovarpurämeellä seisoo kelomäntyjä. Vanhinta ja erirakenteisinta metsä on Hiki-Suitun luoteispuolella. Pinnanmuodot koko kannaksen alueella vaihtelevat suotasanteista ja korpinoista kangasmetsäkumpareisiin ja pikku kallioihin. Pohjusjärven länsipuolella on sekä kuusivaltaista että pieneltä osin lehtipuuvaltaista, luonnontilaisen kaltaista kangasmetsää.

Pirkanmaan luonnonsuojelupiiri ry teki neljän järven kokonaisuudesta suojeluesityksen keväällä 2001. Sen jälkeen alueella on tehty hakkuita, joiden vuoksi aiempaa rajausta on pienennetty.

Hakkuilta säästyneistä rantametsistä ja kannaksesta muodostuu kuitenkin yhä arvokas kokonaisuus. Järvien rannoilla on pienipiirteistä vaihtelua metsien ja soiden (korvet, rämeet, nevat) välillä.

Ison Suksijärven, Pohjusjärven, Hiki-Suitun ja Pienen Suksijärven rannoilla on mökkejä, joiden asukkaat käyttävät yhtiön metsiä virkistäytymiseen. Etenkin järvien välisellä kannaksella on poluista ja keskikesällä tavatuista marjastajista päätellen aktiivista virkistyskäyttöä. Kannaksen ja järviä ympäröivien pystymetsien rauhoittaminen rakentamiselta ja hakkuilta olisikin varmasti myös kesäasukkaiden mieleen.

58. Seinävuoren ja lähitiennon metsät (Hämeenkyrö) 2123 03, 2124 01

Seinävuori on sekä luonnon- että kulttuurihistoriallisesti kiinnostava ”vuoristo” Hämeenkyrön kaakkoisosassa. Seinävuorella on merkittäviä geologisia arvoja ja se onkin luokiteltu valtakunnallisesti arvokkaaksi kallioalueeksi. Tienoolta on löydetty muinaismuistoja, ja vuoren juurta on aikoinaan käytetty draamasarjan kuvauspaikkana (Rauta-aika, 1982).

Jyrkänteet, rotkot ja kalliot antavat myös metsäluonnolle ainutlaatuiset puitteet. Metsiä on hakattu alueella paikoin voimaperäisesti, mutta arvokasta luontoa on myös jäljellä. Suojelunarvoinen osa on noin 15 hehtaarin kokoinen.

Seinävuoren kaakkoiset ”seinät” laskeutuvat Isorotkoon, jossa metsä on taannoisesta harvennuksesta huolimatta erirakenteista, vartevaa ja kehityskelpoista. Puusto koostuu kuusista, männyistä ja koivuista, ja rotkon pohjalla korpisissa oloissa ylenee tervaleppiäkin. Jyrkänteen edustalla retkottavat lahoppuut lisäävät peikkometsän tuntua.

Isorotkoa reunustavilla Seinävuoren jyrkänteillä maata on tarjolla puiden juurille niukasti, joten ne kasvavat kallioilla kituliaina mutta sitkeinä. Kapeiden harjanteiden vyö johtaa koilliseen, ja maisemat etäisiin metsiin ja länteen Mahnalanselän suuntaan ovat erämaiset. Pirkanmaalaisittain ollaan korkealla, noin 180 metriä merenpinnan yläpuolella.

Isorotkon eteläpuolella levittäytyy kallioinen, mäntyvaltainen metsä. Puusto on nuorehkoa, mutta tuoreita hakkuujälkiä ei näy, ja alue rikastuttaa sekä luonnonoloiltaan että maisemallisesti Seinävuoren tienoota.

Vähä-Kaitajärven länsipuolinen rinnemetsä on kivikkoista, luonnontilaisen kaltaista tuoretta kangasmetsää. Pohjoiseen laskevan rinteiden alla on pieni, monipuolinen, ruohoinen korpi. *METSO-kriteereillä I-luokan kohde*. Kangasmetsässä puusto on kerroksellista. Kuusen lisäksi puulajistossa on mäntyä, koivua, haapaa ja raitaa. Rinteiden juurella kasvaa huomattavan järeä raita. Lahoppuustoa alueella on kauttaaltaan kohtalaisesti. Kuusimaapuuta on riukumaisesta järeään. Alueella on myös jokusia haapalahoppuita. Metsän maisemakuvaan kuuluvat ikivanhat palokannot.

Tornivuorella ja Kaitajärvenvuorilla Vähä-Kaitajärven pohjoispuolella on pienipiirteistä, varttunutta – vanhaa metsää, jonka länsiosan UPM omistaa (palstat Muotiala 2:33 ja 4:115).

Tornivuoren ja Kaitajärvenvuorten alueella pinnanmuodot vaihtelevat kalliokumpareista korpi- ja korpikämmenotkelmiin sekä pieniin rämeisiin. Kalliot ja laaksot muodostavat viehättävän suomenmetsämosaiikin, jossa puusto on varttunut monipuoliseksi: mäntyvaltaisten ylänkömaiden ja rämeiden lomassa on kuusivaltaisia notkoja ja rinteitä. Lehtipuustoa ja eriasteista lahoppuuta näkee runsaasti.

Leimallista alueelle on metsän peitteellisyys: harvennuksia on tehty vähän tai ei lainkaan. Tunnelma on suojaista ja erämainen, ja alueelta on jopa melko tuore havainto karhusta. Myös mm. pyy ja

vanhoja metsiä suosivat tiaiset viihtyvät tässä metsässä.

Pikku Lehmijärven (Muotiala 4:115) tienoo on maisemallisesti hieno avosuonotkelma, pienen lammen ja järven sekä suota reunustavien kalliometsien kokonaisuus. Alue ei ole suuri, mutta varsin monipuolinen. Suot edustavat karuja tyyppejä. Vaarantuneiksi luontotyypeiksi luokiteltuja saranevaa ja sararämettä tavataan pienialaisesti. Kalliometsien puusto on luonnonmukaista: jokusia kilpikaarnamäntyjä ja haaparyhmiä esiintyy.

Vähä-Kaitajärven, Tornivuoren ja Pikku Lehmijärven metsät ovat kytköksissä toisiinsa. Alueiden varttuneet havumetsät, luonnontilaiset pienet suot ja lammet, kivikot ja kalliot luovat kokonaisuuden, joka on korvaamattoman arvokas näytekappale seudun erämaisestä menneisyydestä. Tienoo on myös virkistyskäyttäjien – marjastajien, sienestäjien, retkeilijöiden – suosiossa.

KESKI-SUOMI

59. Hoikanpuro (Pihtipudas)

3312 11, 12

Yleistä

Hoikanpuron metsä- ja suokokonaisuus sijaitsee Pihtiputaan itäosassa, Keski-Suomen maakunnan koilliskolkassa. Alue on UPM-Kymmenen omistuksessa ja sen kokonaispinta-ala on noin 200 hehtaaria. Alueella on merkittäviä luontoarvoja sisältäviä metsiä ja soita sekä luonnontilaisen kaltainen pienvesi, Hoikanpuro.

Luontotyytit

Hoikanpuron varren ja puron pohjoispuolen vanhat kuusivaltaiset metsät ovat alueen luonnontilaisimpia. Toisaalta myös aluekokonaisuuden koillisosassa on puustoltaan luonnontilaisen kaltaisia kuusivaltaisia korpimetsiä, vaikka ne ovatkin laajalti ojitettuja. Hoikanpuron läheisyydessä metsät ovat selvästi Metso-ohjelman luonnontieteellisten valintaperusteiden mukaista, I-luokan runsalahopuustoista kangasmetsää. Valtapuusto on järeää kuusta, mutta puusto on hienosti erirakenteista. Kuusen ohella puustossa on paikoin runsaasti koivua ja haapaa sekä mäntyä, raitaa, pihlajaa ja harmaaleppää. Lahopuuta on runsaasti, painottuen järeään kuuseen. Lahopuun määrä on parhailla osa-alueilla useampi kymmenen kuutiota hehtaarilla. Hoikanpuron lähistöllä metsätyyppi on tuoretta, paljolti soistunutta kangasta. Myös ainakin mustikkakorpea esiintyy. Myös Hoikanpuron varressa on kuitenkin tehty ojituksia, jotka ovat kuivattaneet aluetta. Pienialaisesti korvissa on säilynyt luonnontilaisen kaltaisia osia.

Aluekokonaisuuden metsien ”kakkosluokan” muodostavat ojitetut, kuusivaltaiset korpimetsät, joita löytyy eri puolilta kokonaisuutta. Eniten tällaisia metsiä on rajauksen koillisosassa. Kuusilahopuuta on paikoin varsin runsaasti ja sen määrä riittäneekin nostamaan melko suuren osan näistä metsistä Metso-kriteerien II-luokkaan (runsalahopuustoinen kangasmetsä). Tyypiltään alueet ovat esimerkiksi soistuneita (nyt siis ojitettuja) kankaita ja mustikkakorpimuuttumia. Rajauksen itäosassa on laajahko erityyppisten, ojituksen vaikutuksesta muuttuneiden rämeiden (pääasiassa kangasräme) alue. Pääosin se edustanee muuttuma-astetta, osin ehkä jo turvekangasta. Puusto on kuitenkin rakenteeltaan luonnonmukaista, ja mäntylahopuuta esiintyy siinä määrin, että osa-alueen sisällyttäminen rajaukseen on perusteltua. Alueen länsiosassa sijaitseva Pujosenneva on keskeisiltä osiltaan ojitattoman avosuo. Suo on luonteeltaan aapasuo, sillä sen lounais- ja länsipuolisten alueiden vedet virtaavat suon kautta Hoikanpuroon. Pujosennevan keskiosa on vetisen rimpinen. Suon lounais- ja itälaita ovat ojitattomia, mikä lisää alueen Metso-kriteerit täyttävien luontotyyppien määrää yhdellä. Pujosennevan luoteispuolella on laajalti ojitettuja korpimuuttumia. Nevan lounaispuolen rinteessä sen sijaan on nuorehkoa, mutta luonnontilaisen kaltaista

kuusivaltaista kangasmetsää. Kuusen ohella lehtipuuta on huomattavasti. Rinne onkin Metso-kriteerien mukainen kohde (II-luokkaa).

Rajauksen länsiosassa oleva Hoikanlampi on maisemallisesti hieno, pieni järvi. Se on muodoltaan kapea ja sijaitsee rotkomaisen laakson pohjalla. UPM omistaa vajaan kolmanneksen Hoikanlammen rannoista (järven lounaispuolella). Hoikanlampi on kokonaan rakentamaton. Järveä kiertää kapea suoreunus. Läheisen Pohjan kylän vuoksi Hoikanlammella lienee ainakin jonkinlaista virkistyskäyttöarvoa. Järvi olisikin syytä säilyttää rakentamattomana myös UPM:n maiden osalta. Hoikanpuron aluekokonaisuuden rajauksessa on mukana myös jonkin verran nuoria metsiä, lähinnä keskiosissa ja kaakkoislaidassa sekä Hoikanlammen läheisyydessä. Niiden mukanaolo on perusteltua alueen yhtenäisyyden ja ekologisten yhteyksien säilymisen vuoksi.

Lahopuusto ja kääväkkäät

Hoikanpuron alueen lahopuusto on monipuolinen. Lahopuiden enemmistö on kuusta, mutta myös mäntyä ja etenkin eri lehtipuita on lahopuina huomattavia määriä. Kuusilahopuuta on alueella lähes kauttaaltaan, mäntylahopuuta siellä täällä. Kuusilahopuulla näyttäisi olevan alueella kohtuullisen hyvä jatkumo, sillä vaateliasta kuusen lahottajalajistoa esiintyy alueella runsaasti. Järeän kuusilahopuun osalta parhaat osa-alueet sijaitsevat Hoikanpuron varressa ja puron pohjoispuolella kokonaisuuden keskiosissa. Toisaalta myös rajauksen koillisosassa on merkittävästi kuusilahopuuta. Mäntylahopuun määrä on aluekokonaisuudella kohtalainen, sillä alueelta löydettiin myös mäntyyn erikoistunutta lajistoa, ml. vanhan metsän indikaattoreita.

Hoikanpuron kääväksälajisto on edustava ja osoittaa omalta osaltaan selvästi sen, että aluekokonaisuudella on huomattavaa luonnonsuojelullista arvoa. Syyskuussa 2009 alueelta löydettiin yhteensä parikymmentä vaarantuneiksi (VU) tai silmälläpidettäväksi (NT) luokiteltujen lajien esiintymiä. Lisäksi löydettiin runsaasti metsän luonnontilaisuutta eli vanhaa metsää indikoivien lajien esiintymiä.

Vaarantuneista lajeista havaittiin punakarakääpä (2 esiintymää), pohjanrypykkä (1 es.) ja mesipillikäpä (3 es.). Vuonna 1998 alueelta on lisäksi löydetty pursukäävän esiintymä (Kunttu 2007: 29). Näistä kaikki paitsi mesipillikäpä lukeutuvat myös vanhan metsän indikaattorilajeihin ja vieläpä ns. aarniolajeihin. Mesipillikäpä puolestaan on luonnonsuojelulain nojalla erityisesti suojeltava laji. Silmälläpidettävistä lajeista Hoikanpuron alueelta löydettiin rusokantokääpä, korkkikerroskääpä ja ruostekääpä. Lisäksi alueella on havaittu istukkakääpä vuonna 1998 (Kunttu 2007: 54). Rusokantokääpä ja korkkikerroskääpä on luokiteltu myös alueellisesti uhanalaisiksi (RT). Kaikki neljä lajia lukeutuvat vanhan metsän indikaattoreihin. Muita vanhan (niin kuusi- kuin mäntyvaltaisen) metsän indikaattorikääväkkäitä alueelta löydettiin yhteensä 14 lajia.

Niemelän & Kotirannan kehittämän metsien luonnonarvojen pisteytysmenetelmän mukaan Hoikanpuron alue saa kuusivaltaisten metsien osalta 17 pistettä. Tässä pisteytyksessä jokaisesta aarniolajista saa kaksi pistettä ja vanhan metsän lajeista yhden pisteen. Jos vanhat havainnot, pursukääpä ja istukkakääpä, jätetään pois, pistemäärä on 14. Sekin on jo selvästi yli 10 pisteen, mikä on menetelmässä määritelty suojelullisesti arvokkaan metsän alarajaksi.

Vanhan metsän lajien lisäksi Hoikanpuron alueella tehtiin lukuisia havaintoja muista harvalukuisista lajeista, kuten lakkakäävästä. Maininnanarvoinen on niin ikään harvalukuinen raidankeuhkojäkäle, jonka esiintymiä löydettiin alueelta useita. Lahoja lehtipuuta on eniten Hoikanpuron varrella, mutta myös muissa osa-alueella. Lehtipuustoon erikoistunutta lahottajalajistoa eläekin aluekokonaisuudella varsin runsaasti, ml. ainakin yksi uhanalainen laji (mesipillikäpä). Lahon lehtipuuston suuri määrä on yksi Hoikanpuron alueen erikoisuuksista ja tärkeistä luonnonarvoista. Lehtipuilla eläviä kääväksälajeja tavattiin alueelta melkoinen joukko. Monet lajeista ovat harvalukuisia ja vaateliaita. Löydettyihin lehtipuun lahottajiin lukeutuvat muun muassa hartsikäpä,

pajunkääpä, verkkokerikääpä, viherkerikääpä ja risukarakääpä sekä koralliorakas. Lisäksi alueelta on löydetty vuonna 2007 kittikääpä ja vuonna 2002 valaankääpä (Halme & Kunttu 2008: 86). Nämä ei ole luokiteltu uhanalaisiksi tai silmälläpidettäviksi, mutta niiden esiintyminen (ja monen lajin kohdalla suorastaan runsas esiintyminen) kertoo omalta osaltaan sitä, että Hoikanpuron aluekokonaisuus on luonnoltaan huomattavan arvokas. Lahon lehtipuuston suuri määrä erottaa alueen selvästi edukseen esimerkiksi monista Suomenselän alueen vanhoista metsistä.

Linnut

Alueella havaittiin syyskuussa 2009 useita vanhoille metsille tyypillisiä lintulajeja. Alueellisesti uhanalainen kuukkeli nähtiin kahteen otteeseen. Laji on suuressa vaarassa hävitä käytännössä koko Oulun läänin eteläpuolisesta Suomesta. Hoikanpuron kokonaisuuden kohtalaisen runsas varttuneiden ja vanhojen metsien määrä on toistaiseksi riittänyt pitämään kuukkelin alueen lajistossa. Oletettavasti laji ei enää juuri kestä lisähakkuita ja metsäyhteyksien katkomisia. Vaikka varttuneita ja vanhoja metsiä vielä kohtalaisesti Hoikanpurolla onkin, ovat ne jo pahasti hajallaan. Eri metsiköiden väliset yhteydet ovat supistuneet riekalemaisiksi kaistaleiksi. Alueen suojelu ja metsäisten yhteyksien kehittäminen olisikin kuukkelin kannalta erittäin tervetullutta.

Useita näköhavaintoja saatiin myös alueellisesti uhanalaisesta pohjantikasta. Lajille tärkeitä kuolleita pystykuusia riittää aluekokonaisuudella, etenkin itse Hoikanpuron ympäristössä. Muita vanhoille metsille tyypillisiä, Hoikanpuron alueella syyskuussa 2009 tavattuja lintuja ovat varpuspöllö, viirupöllö ja kanahaukka samoin kuin puukiipijä, hömötiainen ja työhtiäinen. Alueelta löytyi oletettavasti kanahaukalle rakennettu tekopesä sekä vanha luonnonpesä.

Yhteenveto

Hoikanpuron metsät ja suot muodostavat selvästi arvokkaan luontokokonaisuuden. Metsien osalta alueella on Metso-ohjelman luonnontieteellisten valintaperusteiden kaikkien luokkien (I, II ja III) mukaisia kohteita. I-luokan kohteet painottuvat itse Hoikanpuron ympäristöön, mutta niitä on alueen muissakin osissa pieninä sirpaleina. II-luokkaan yltävät muun muassa ojitetut korpimetsät eri puolilla aluetta. III-luokan kohteet täydentävät kokonaisuutta siellä täällä. Lajistossa merkittäväntä on kääväkälajiston edustavuus etenkin kuusta ja lehtipuita lahottavien lajien osalta. Linnustossa keskeistä on kuukkelin sinnittely alueella. Alueen puustoiset suot on pääosin ojitettu, mutta niillä on laajalti ennallistamispotentiaalia. Toisaalta jotkut turvekankaat vastaavat jo runsaslahopuustoisia kangasmetsiä. Pujosenneva tuo avosuona oman merkittävän lisänsä alueen luontotyyppien kirjoon. Vaikka Hoikanpuron varsia on ojitettu, puro on kuitenkin luonnontilaisen kaltainen pienvesi ja itsessään arvokas.

Alueen suojelu täydentäisi koillisen Keski-Suomen metsien- ja soidensuojeluverkostoa merkittävästi ja parantaisi nykyisten suojelualueiden kytkeytyneisyyttä. Hoikanpuron pohjois- ja luoteispuolella sijaitsee moniosainen Louhukankaan—Varisvuoren Natura-alue. Siihen kertyy etäisyyttä vähimmillään alle neljä kilometriä. Hoikanpuron alueesta länsilounaaseen sijaitseva Virkamäenleto—Kovasarämeen Natura-alue on noin kahdeksan kilometrin päässä. Etelälounaassa sijaitsevaan Suojärviensuon—Niittosuon Natura-alueeseen välimatkaa on noin 9 km.

Lähteet kääpähavaintoihin liittyen:

Kunttu, P. (2007). Uhanalaisten ja silmälläpidettävien kääpälaajien esiintyminen Keski-Suomessa. Pro gradu -tutkielma. Jyväskylän yliopisto.

<<http://users.jyu.fi/~pahalme/jututpdf/Kunttu%20Gradu.pdf>>

Viitattu 5.12.2009.

Halme, P. & Kunttu, P. (2008). Keski-Suomen valtionmaiden käävät. Metsähallituksen luonnonsuojelujulkaisuja. Sarja A 173.
<<http://users.jyu.fi/~pahalme/jututpdf/KunttujaHalmea173.pdf>>
Viitattu 5.12.2009

60. Hankasuo – Purstokangas (Uurainen)

2243 07

Suoalue on luonnontilaista tai luonnontilaisen kaltaista nevaa ja rämettä. Hankasuon reunamat ovat pääosin isovarpu- ja tupasvillarämettä. Puustoisten reunojen ja avoimen keskiosan välinen alue on pääosin nevarämettä. Avo-osat ovat lyhytkorsinevaa, jossa on paikoin hyvin pieniä saranevalaikkuja. Paikoin näkyy lieviä jänteitä ja pienialaisia mutaisia rimpipintoja.

Kartalta pystyy melko hyvin päättelemään suon luonnontilan. Kartan ojat vastaavat tilannetta maastossa, lukuun ottamatta tuoreeksi ojitukseksi merkittyä aluetta. Tuoreen ojituksen ojat tulee tukkia, jotta varmistetaan suon vesitalouden säilyminen luonnontilaisena. Avosuo-osalla vanhat ojat ovat jo umpeenkasvaneita ja reuna-alueillakin lähes umpeenkasvaneita. Monet reuna-alueen ojat ovat kuitenkin toistaiseksi toimivia ja niiden palautumista voisi tukkimalla nopeuttaa. Hankasuon linnusto on monipuolinen. Suolla on useiden kymmenien teerten soidin. Kurkia pesii useampi pari ja pesimälajistoon kuuluvat myös kapustarinta, liro, valkoviklo ja keltävästäräkki. Myös isolepinkäinen on havaittu pesimäaikaan. Muita suolla havaittuja lajeja ovat mm. pikkutikka, lapinkirvinen ja lapinsirkku.

Purstokangas rajautuu etelärajalta Uurainen-Multia -tiehen, länsirajalta rämeeseen, pohjois- ja itäosalta pääasiassa avohakkuisiin. Alueen pinta-ala on noin 17 hehtaaria, josta noin $\frac{3}{4}$ on tuoretta mustikkatyypin kuusivaltaista kangasmetsää (keski- ja itäosa), $\frac{1}{4}$ kuivahkoa ja tuoretta mäntyvaltaista kangasmetsää (länsiosa). Alue vaihtuu länsireunalta rämeeksi, jossa paikoin on myös pienialaisia korpilaikkuja. Huomattavaa osaa kohteen itäpuoliskosta leimaa korpimaisuus kauttaaltaan. Puusto siellä on vanhaa kosteudessa kitunutta kuusikkoa, jossa seassa on joitain mäntyjä ja vähän ikivanhaa hieskoivua. Itäosassa on 1-2 vanhaa ojaa, jotka ovat pääosin umpeenkasvaneita. Viimeisistä metsätaloustoimista alueella on kymmeniä vuosia aikaa, eikä tuoreita käsittelyjälkiä ole lainkaan. Ajouriakaan ei juuri ole huomattavissa. Puusto on kohtalaisen erirakenteista, paikoin jopa täysin erirakenteista ja -ikäistä ja kokojakaumaltaan vaihtelevaa. Kokonaisuudessaan alueen puusto on edustavaa ja luonnontilaisen kaltaisuudessaan merkittävää.

Alueen puulajisuhteet ovat arviolta kuusi 45 %, mänty 45 % ja hieskoivu 10 %. Puusto on keskimäärin noin 100-vuotiasta, merkittävä osa männyistä selvästi vanhempiakin, lähes kilpikaarnamaisia. Hieskoivukin on hyvin vanhaa, osittain pystyyn kuolevaa, 60-100 vuoden ikäistä. Puusto on hyvin järeää, etenkin alueen itä- ja keskiosissa, 25-30 -metristä ja läpimitaltaan n. 30-senttistä. Kosteammalla itäosalla aluetta kuusi on kosteuden takia kituvampaa ja pienempää (15-20-metristä, 10-25-senttistä) mutta sielläkin vanhaa. Alueella on vähän kuusi- ja koivupötkelöitä, kohtalaisesti keloja ja pystyyn kuolevia kuusia sekä riukumaapuuta ja jo sammaloituneita isompia maapuita. Lisäksi on vähän tuulenkaatoja ja myrskyjen katkomia latvuksia. Kokonaisuudessaan lahoppuuta on melko vähän, keskimäärin arviolta 5 m³/ha, paikoin enemmän. Lahoppuuta on kuitenkin syntymässä jo lähiaikoina huomattavasti lisää. Alueella on jossain määrin lahoppuujatkumoa. Epifyyttejä on enemmän kuin keskimäärin talousmetsissä.

Havaitusta lajistosta merkittävin on liito-orava. Papanoita havaittiin runsaasti myös kesällä 2009. Muusta lajistosta ei saatu hyvää kuvaa käyntiajankohdasta johtuen, mutta maastokäynneillä tavattiin mm. yövilkka, metso, pyy, pohjantikka, palokärki, käpytikka, kuusi-, hömö-, töyhtö- ja talitiainen, hippiäinen, närhi, korppi ja puukiipijä.

Pitkälampi ja sen ympäristön vanhat kuusikot ovat luonnontilaisen kaltaisia alueita, jotka täydentävät mainiosti Hankasuo-Purstokangas -kokonaisuutta. Pitkälammen itäpuolen kuusikosta löytyi liito-oravan papanoita ja myös todennäköinen pesäkolo. Hankasuon länsipuolen metsä on pääosin nuorta männikköä, joka ei juuri omaa luontoarvoja. Puronvarsi ja metsäkaistale on silti hyvä liittämään suojeluun tukemaan kokonaisuutta. Luoteiskulmalla on monipuolisempaa ja luonnontilaisempaa aluetta kuusikkoineen ja rämeineen.

ETELÄ-SAVO

61. Olavinlahden metsät (Enonkoski)

4211 09

Rajaus sisältää suurimmilta osin kallioisia ja jyrkänteisiä rantamänniköitä (mm. Olavinvuori), mutta myös rantalehtoa ja runsaslahopuustoista kangasmaata. Rajaukseen on yhtenäisyyden vuoksi sisällytetty myös Korteniemen laen käsiteltyä, mutta kohtuullisen iästä talousmännikköä.

Etenkin rajauksen Olavinlahden rannalle sijoittuvat osat ovat lahopuustoisia ja rakenteeltaan melko luonnonmukaisia: Korteniemen itäpuolen tervaleppää kasvavat rannat, joissa esiintyy koivulehtoa, tuoretta sekakangasta sekä kuusilehtoa/lehtomaista kangasta pienialaisesti. Paikoin esiintyy myös järeää haapaa. Valtaosa lahopuusta on paikallisissa keskittymissä: kuusta, koivua, haapaa, tervaleppää. Itäulokkeella kasvaa lahopuustoista kalliomännikköä, jossa joitakin kilpikaarnaisia petäjiä sekä keloutunut mänty. Pienen, luhtaisen ja puuttoman pohjoislahdukan rantametsässä on järeiden lehtipuiden – koivun, haavan ja tervalepän – keskittymiä.

Ruokoistenkankaan Kortelahden rannalla esiintyy kuusilehdon ja kuusivaltaisen lehtomaisen kankaan vuorottelua, lahopuuta on paikoin melko runsaasti. Rajauksen itärajan tuntumassa on myös nuori- mutta lahopuustoinen korpipainanne, jossa kasvaa järeää raitaa. Etelään sijoittuu lehtipuustoinen (koivua ja raitaa) ja lahopuustoinen korpipainanne. Aluetta halkoo kookas oja, mutta siellä on kuitenkin edelleen runsaasti kosteutta, paikoin jopa tulvien. Ruokoistenkankaan rinteillä rajaukseen on sisällytetty myös tasarakenteisempaa ja hoidetumpaa, pääosin kuusivaltaista metsää (paikoin lehtomaista, paikoin korpimaista kangasta), jossa on kuitenkin havaittavissa lahovikaisuutta ja siten tulevaisuuden lahopuuta.

METSO I-II-luokkaan kuuluvien alueiden osuus: 50 %

METSO III-luokkaan kuuluvien alueiden osuus: 50 %

62. Ahvenlammen metsä (Savonlinna)

4211 09

Ahvenlammen etelä- ja itäpuoli on kuusivaltaista tuoretta (rinteissä myös lehtomaista) ja erirakenteista kangasta, jossa seassa kasvaa myös koivua ja mäntyä. Puusto on pääosin 60–90-vuotiasta, mutta myös vanhemman puusukupolven kuusia ja mäntyjä (jokunen kilpikaarnainenkin) esiintyy. Etelärinteessä on joitakin erittäin suuria vanhoja palokantoja sekä useita järeitä haapoja. Lahopuuta on ainakin paikallisesti kohtalaisen paljon, yli 5 m³/ha. Itärannan tuntuma on rämeistä, rinnettä kohti korpimaista. Joitakin koivu- ja mäntylahorunkoja on sekä pystyssä (mm. kelo ja pökkelö) että maassa. Vanhoja harvennuksen jälkiä ja kantoja on siellä täällä, lisäksi etelärannan viertä pitkin kulkee vanha koneura.

Ahvenlammen ja Suuren Herajärven välissä oleva mäkimetsä on väljää maitikkatyypin tuoretta mäntykangasta, jossa lahopuuta ei juuri ole. Suuren Herajärven puoleinen rinne on tuoretta kohtalaisen erirakenteista kuusikangasta, jossa kasvaa paljon lehtipuuta, kuten haapaa ja raitaa. Lahopuuta on jonkin verran, ml. pari raitamaapuuta. Alempana, lahden itäpäässä, metsä on

tasarakenteisempaa kuusilehtoa/lehtomaista kangasta. Lahopuuta on rinnettä vähemmän, joskin siellä täällä on joitakin lahovikaisia kuusia ja haapoja. Aivan rannassa kasvaa tervaleppiä ja kilpikaarnaisia mäntyjä. Lännessä metsä muuttuu erirakenteisemmaksi. Rannassa on pieni korpimainen niemeke, jossa myös järeää raitaa sekä koivu- ja raitalahopuuta.

Tien eteläpuolelle sijoittuu vesitaloudeltaan luonnontilainen tupasvillainen rämelaikku, jossa useita keloja, reunalla myös maapuita.

Tien pohjoispuolella on pääosin nuorehkoa vähälahopuustoista mäntykasvatusmetsää, mutta Ahvenlammen päässä tuoretta kohtalaisen erirakenteista raitaista sekakangasta, jossa lahopuutakin joitakin kuutioita (järeä kuusimaapuu, koivu- ja kuusipötkelöitä).

METSO I-II-luokkaan kuuluvien alueiden osuus: 80 %

METSO III-luokkaan kuuluvien alueiden osuus: 20 %

63. Kortelahti (Savonlinna)

4212 10

Kuvion pohjoispuoliselta tieltä lähtee sen länsireunan mukaisesti ura/uusi tie, joka kuvion puolenvälin tienoilta kaartaa rannan suuntaan, yhdistyen sitten luoteisreunan tiehen (mahdollisesti tulevaa rantarakennusta tai mökkitontteja varten). Uran länsipuolinen metsä on käsitellympää, nuorta lehtomaista kangasta, mutta uran itä/luodepuolinen metsä on varttuneempaa ja lahopuustoista kuusivaltaista lehtoa/lehtomaista kangasta. Harvennuksen jälkiä on reilusti, mutta myös järeää raitaa ja haapaa sekä pystyssä että maassa. Raidankeuhkojälähavainto (3610473;6892930). Lahopuuta (kuusta, raitaa ja haapaa) on rinteessä runsaasti, yli 10m³/ha.

Ylempänä mäellä on ruohoinen ja sanikkainen lehtolaikku, jossa kasvaa harmaaleppää. Ympärillä on varttunutta ja tiheää tuoretta kuusikangasta, jossa kasvaa raitoja, mutta lahopuuta ei ole juuri ollenkaan. Kuvion eteläinen/lounainen kolkka on erirakenteista tuoretta mäntyvaltaista (mänty-koivu-kuusi-) sekakangasta. Lukuisia palokantoja ja ylipuina kilpikaarnaisiakin mäntyjä esiintyy, mutta lahopuuta on hyvin niukasti.

Eteläranta on paikoin louhikkoista ja kilpikaarnaistuvaa kalliomännikköä, jossa lahopuuta esiintyy lähinnä joidenkin pikkuisten kelojen muodossa. Vanhoja kantoja on siellä täällä. Luoteisempi rantametsä on kohtalaisen erirakenteista varttunutta, haapaista ja raitaista tuoretta sekakangasta. Lahopuuta esiintyy ohuina ja ohuehkoina runkoina; lisäksi uran varrella on tuulenkaatoja rykelmissä. Luoteisreunan puro on koneiden runnoma ja maanallinen puro on pitkälti paljastunut.

Kuvion keskellä sijaitseva rinteiden välinen kouru on järeäpuustoista sanikkaista korpista lehtoa/korpilehtoa, jossa jopa lahopuuta on runsaasti: kuusta, koivua, haapaa, raitaa. Ympäristössä (eripuolisilla rinteillä) edelleen järeäpuustoista tuoretta kuusivaltaista koivuista ja pihlajaista kangasta, jossa on jopa 10m³:n lahopuukeskittymiä, sekä lehtomaista kangasta ja lehtoa, joissa lahopuuta esiintyy lähinnä ohuina runkoina (mm. hakkuutähteinä).

Rajausteknisistä syistä rajaukseen on sisällytetty myös kuvion pohjoisnurkan hakattu osa.

METSO I-II-luokkaan kuuluvien alueiden osuus: 40 %

METSO III-luokkaan kuuluvien alueiden osuus: 55 %

Rajaus sisältää liki parinkymmenen hehtaarin yhtenäisen lahpuustoisen lehtokuvion Luikunlammen pohjoispuolella, sekä Rasimäen itäpuolisen nuoripuustoisen, mutta ojittamattoman korpisen kuvion.

Luikunlammen kuvion itäpuoli on iäkstä, puustoltaan erirakenteista ja lahpuustoista käenkaali-oravanmarja-tyypin lehtokuusikkoa (mustikkaa vain paikoin ja silloinkin vain vähän), seassa kasvaa koivua, haapaa ja raitaa. Puusto on yleisesti iäkstä ja sekä pystyssä olevaa että kaatunutta lahpuuta on keskimäärin useita kuutioita hehtaarilla, monin paikoin yli 10m³/ha. Edustavimpia ovat kuvion keskiosat (valtaosa kuviosta): kääntöpaikan itäpuolinen metsä, jossa hyvin järeää haapaa on paikoin runsaasti. Aivan kuvion itäreunalla on rehevämpää, jopa suomaista saniais-kortelehtoa. Kuvion ulkopuolella, kuten Rasimäellä, rinteiden pohjois- ja koillispuolella, metsät ovat nuorempia, tasarakenteisempia ja vähälahpuustoisia. Osa koillisrinteestä on kuitenkin sisällytetty rajaukseen yhdistämään Luikunlammen kuvio Rasimäen itäpuoliseen korpikuvioon.

Kuvion länsiosaa on puustoltaan hieman nuorempaa, mutta rakenteeltaan kohtuullisen erirakenteista sekä järeäraitaista ja -haapaista. Lahpuuta on jonkin verran kasautuneena, mutta sen määrä on lisääntymään päin, etenkin koska useissa kuusissa on lahovikaa. (Rajauksesta on jätetty pois Luikunlammen puusikkoinen ranta, joka on aikanaan hakattu.)

Rasimäen itäpuolella ojittamaton korpea/korpista tuoretta kangasta, jonka puusto (kuusta, koivua ja järeäköä haapaa) nuorehkoa, mutta erirakenteistuvaa.

METSO I-II-luokkaan kuuluvien alueiden osuus: 85 %

METSO III-luokkaan kuuluvien alueiden osuus: 15 %

ETELÄ-KARJALA

65. Valkiajärven seudun metsät (Puumala)

3143 02

Rajauksen itäosa, Vehkalahden eteläpuolinen kuvio, sisältää sekä iäkstä kalliomännikköä että rantakangasta. Kuvion keskiosaan on sisällytetty myös ala reilusti käsiteltyä kasvatuskuusikkoa yhtenäisyyden vuoksi. Kalliomännikössä kasvaa kilpikaarnaisia mäntyjä, paikoin myös lehtipuita (kuten koivua, haapaa ryppäinä, joitakin pihlajia ja raitoja) sekä vanhojakin kuusia. Kalliolla on reilusti eriasteista ja -laatuista lahpuuta (keloja, maapuita, palokantoja ja haapapötkelöitä). Männynkääpähavainto pohjoisrinteellä. Länsirannan rinteiden alla on haaparyväs, joukossa useita haapalahorunkoja. Tähän kuvioon on sisällytetty rajausteknisistä syistä keskelle kuviota käsitellympää ja tasarakenteista, tosin varttunutta kuusikkoa.

Rajauksen keskiosassa on kallio- ja jyrkännerantametsää. Suuremman kallion laet on aikanaan tehokkaasti hakattu tai muuten käsitelty, mutta rannassa ja kallion syvennyksissä on säilynyt joitakin lehtipuuvaltaisia (järeää koivua ja haapaa) lahpuukeskittymiä. Pienemmän kallion päällismetsä on säilyttänyt luonnontilaista rakennettaan, mm. kilpikaarnaisia mäntyjä sekä useita mäntylahorunkoja, myös keloutuvia.

Rajauksen läntisimmässä kuviossa, Tyrynuoren osassa, kasvaa kilpikaarnaista kalliomännikköä, jonka seassa myös koivua. Rinteiden alla on kookkaita haapoja sekä lahpuuta (keloja, maapuita, pötkelöitä) reilusti.

METSO I-II-luokkaan kuuluvien alueiden osuus: 85 %

POHJOIS-SAVO

66. Eitikansuon laajennus (Nilsjä)

3334 01

Nilsjässä sijaitseva Eitikansalon laajennusalue käsittää sekä lajistollisesti arvokkaita vanhan metsän saarekkeita että soidensuojelullisesti arvokkaan aapasuoalueen ojitettuja reunaosia, jotka olisi tarpeen ennallistaa suojelusuon vesitalouden ja suojeluarvojen säilyttämiseksi.

Rajauksen sisällä on vanhoja, kuusivaltaisia metsiä kahdella alueella, Halmesaaren länsiosissa ja Murtoosaassa. Metsät eivät ole erityisen vanhoja (pääosin noin 80-vuotiaita), mutta niiden luonnontila on kohtalainen ja lajistollinen merkitys huomattava. Kuusi on selkeästi vallitseva puulaji, mutta myös lehtipuita (koivu, haapa, harmaaleppä) tavataan harvakseltaan (muutama % puustosta). Halmesaaren länsiosa on puolestaan kuusi-mäntysekametsää ja siellä esiintyy myös kuollutta mäntypystypuuta. Lahopuuta on eniten Halmesaaren pohjoisosassa ja paikoin Murtoosaaren lahoppukeskittymissä sekä reunoilla 200-300 runkoa hehtaarilla, ja se on pääosin <30cm halkaisijaltaan olevaa kuusta, muiden puulajien lahoppuuta on yksittäin.

Alueen kääväksälajistoa on tutkittu hieman 1990-luvun lopulla, ja havaintoja tunnetaan vaarantuneesta poimukäävästä (Halmesaaren pohjoisosa), silmälläpidettävästä korkkikerroskäävästä (Halmesaaren länsiosa) sekä vanhojen metsien indikaattorilajeista silmälläpidettävästä ruostekäävästä, oravuotikasta ja aarnikäävästä. Sekä poimukäpä että korkkikerroskäpä ovat Pohjois-Savossa harvinaisia lajeja, joita on lähinnä tavattu vain edustavimmilta metsiensuojelualueilta. Eitikansuon alueella edustavaa kääväksälajistoa (mm. raidantuoksu- ja korkkikerroskäpä) on tavattu myös Eitikansuon Natura-alueelle sijoittuvasta Hirvisaaresta, eli suoalueen metsäsaarekkeissa näyttää säilyneen monia mielenkiintoisia lajeja.

Tämän lisäksi rajaukseen on sisällytetty Eitikansuon soidensuojelun alueen reuna-alueita sekä Eitikansuon ja Pajussuon soidensuojelun alueen välisiä ojitettuja soita. Eitikansalon suot on aikoinaan ojitettu aivan suojelun alueen rajalle, ja nämä ojat kuivattavat kaikkia kolmea alueen suojelun suota. Suojelun alueen raja onkin osittain mielivaltainen eikä takaa suojelun alueen suojeluarvojen säilymistä. Suojelun alueen rajan lähellä alkuperäinen suotyyppe on ollut avoin lyhytkorsineva, mutta valtaosin kyse on ollut isovarpurämeistä. Puustoisemmille ojitetuille muuttumille on paikoin syntynyt myös lahoppuustoisempia osia, jotka tulisi säästää.

Kuten alueen ilmakuvista voidaan havaita, ojitus ei ole täysin onnistunut, vaan Eitikansuolta Pajussuolle asti kulkee edelleen vähäpuustoisten soiden vyöhyke. Siitä huolimatta ojat kuitenkin kuivattavat suojelun suota. Kunnostusojitusten toteuttaminen alueella voisi aiheuttaa huomattavaa haittaa alueen suojelun alueiden luontoarvoille. Alueella täytyisikin ryhtyä ennallistamistoimiin. Nyt rajattu alue on kiireellisimmän ennallistamistoimien tarpeessa, mutta vastaavia suojelun soiden rajauksiin ja vesitalouden säilymiseen liittyviä ongelmia on muuallakin. Alueet omistavan Tornatorin kannattaisikin aloittaa Eitikansalolla erillinen luonnonhoitoprojekti, missä tarkasteltaisiin soiden ennallistamista ja vanhojen metsien arvojen turvaamista koko yhtiön omistaman tilan laajuudelta.

67. Sammakkolammenkorvet (Nilsjä)

3334 01, 04

Alue sijaitsee Nilsjään Tahkomäessä, Sammakkolammen eteläpuolella ja käsittää pienipiirteistä metsä- ja suoluontoa. Rajaukseen kuuluu korpi-, lehto- ja räme kuvioiden lisäksi myös niiden välialueita, jotka ovat osin louhikkoisia. Rajauksen luoteisosassa oleva korpialue on kasvillisuudeltaan pääosin vetistä ruoho- ja heinäkorpea, jossa on lettoisia osia. Idempänä on hieman myös saniaiskorpea ja korpialueiden ympärillä tuoretta kuusivaltaista lehtoa. Alueen

kaakkoisosassa rajaukseen on puolestaan sisällytetty kaksi rämekuviota. Alueen kasveista mainittakoon direktiivilaji hajuheinä, keltasara, tervaleppä, siniheinä, mesiangervo, lehto-orvokki, ruokohelmi ja vilukko sekä linnustosta pikkusieppo. Alue sijaitsee vajaan kilometrin päässä Huutavanholman lehtojensuojelualueesta ja sen suojelu edistäisi monien uhanalaistuneiden METSO-elinympäristöjen suojelua.

68. Sorvanloilo (Rautalampi)

3223 08

Sorvanloilon alue koostuu Ison Niinivuoren ja Pöllyvuoren kallioalueista ja niiden väliin jäävästä Sorvanloilon laaksosta. Alue on luokiteltu kokonaisuudessaan valtakunnallisesti hyvin arvokkaaksi kallioalueeksi, minkä lisäksi sillä on huomattavaa merkitystä vanhojen metsien suojelulle.

Ison Niinivuoren ja Pöllyvuoren suojeluarvot liittyvät ennenkaikkea kallioluontotyypeihin ja niiden lajeihin. Puustoltaan alueet ovat kitukasvuisia kalliometsiä, mutta niiden luonnontila on suurelta osin hyvä. Niini- ja Pöllyvuorten välissä oleva Sorvanloilo on maisemallisesti erittäin näyttävä kivikkoinen rinne. Rinteellä kasvaa luonnontilaisen kaltaista vanhahkoa mäntyvaltaista metsää. Rinteessä lahoaa merkittävästi lahopuuta, joukossa on myös järeitä, aikaisemman puustosukupolven mäntymaapuita. Sorvanloilo-sanan pohjoispuolella tien varressa on rakenteeltaan luonnontilaisen kaltaista varttunutta sekametsää (puustossa kuusi, koivu, haapa ja harmaaleppä). Kivikkoisimman rinteiden eteläpuolella (tien lähellä) kasvaa nuorta sekametsää. Välikallion osa-alue tien itäpuolella sisältää luonnontilaisen kaltaisia vanhoja kallio- ja kangasmetsiä, korpipainenteita sekä jonkin verran kevyesti harvennettuja varttuneita ja vanhoja kangasmetsiä. Lisäksi alueella on useita kuvioita, joilla kasvaa nuoria lehtimetsiä. Välikallion keskiosissa on myös jonkin verran nuorta kasvatusmännikköä. Pöllyvuoren länsiosan kalliometsät ovat rakenteeltaan luonnontilaisen kaltaisia ja niillä kasvaa tyypillisesti myös yli 200-vuotiaita kilpikaarnamäntyjä. Lisäksi kallioilla on näkyvästi eri-ikäistä mänty- ja koivulahopuuta. Edustavimmat kangasmetsät löytyvät Välikallion itäpuolisen notkon itärinteeltä. Luonnontilaisen kaltaista sekametsää kasvavalla rinteellä lahoaa runsaasti (10-20 m³/ha) eri-ikäistä kuusi-, mänty-, koivu- ja haapalahopuuta. Rinteeltä on vuonna 2006 havaittu esiintymä vaarantunutta rustikkaa (*Protomerulius caryae*). Useimmat alueen harvennetuista varttuneista ja vanhoista kangasmetsistä ovat puulajisuhteiltaan monipuolisia (mm. haapaa merkittävästi) ja niissä on jäljellä jonkin verran erirakenteisuutta sekä luontaista lahoppuustoisuutta. Välikallion itäpuolella on pienilmastoltaan suojaisia etelä-pohjoissuuntainen suojuote. Notkon pohjalla on ainakin mustikka- ja mustikkakangaskorpea sekä eteläosassa hieman metsäkortekorpea.

Välikallion osa-alueesta noin kolmannes (luonnontilaisen kaltaiset kalliometsät, korvet sekä luonnontilaisin ja runsashaapaisin osa kangasmetsistä) täyttää METSO-ohjelman edustavuusluokka I ja II kriteerit. Lopuistakin metsistä valtaosa on edustavuusluokkaa III monipuolisen puustonsa perusteella.

Iso Niinivuoren ja Pöllyvuoren muodostamalta kallioaluekokonaisuudelta tunnetaan merkittävä määrä uhanalaista ja taantunutta lajistoa. Lisätietoa näistä lajeista saa esimerkiksi Luonnon- ja maisemansuojelun kannalta arvokkaat kallioalueet Pohjois-Savossa – julkaisusta (Alueelliset ympäristöjulkaisut 214, s. 85).

Osa alueesta on sisällytetty Suomen Natura-verkoston maa-aineslailla suojeltuna alueena ja huomioitu myös alueen seutukaavassa. Vaikka suojelutapana onkin maa-aineslaki, on alueella turvattava kaikki ne luontodirektiivin luontotyytit ja lajit, jotka kyseisen Natura-alueen suojeluperusteena ovat. Naturen, maakuntakaavan ja METSO:n suojelutavoitteiden saavuttamiseksi nyt esittämästämme rajauksesta tulee kokonaisuudessaan muodostaa lakisääteinen luonnonsuojelualue.

Pankajoen metsät sijaitsevat noin 6 km kaakkoon Pielaveden kuntakeskuksesta. Alueelle on ominaista luonnontilaisen kaltaisen joen ja puron varsia seuraavat runsaslahopuustoiset varttuneet ja vanhat metsät. Erityisarvoa alueelle tuo Pangansuon Natura-alueen (FI0600023) läheisyys.

Pankajoen itäpuolella Murtokosken tienoilla oli pienialaisia edustavia vanhanmetsän suikaleita, joissa lahoppua oli paikoin runsaasti. Jokivartta seuraileva luonnon monimuotoisuuden kannalta arvokas metsäkaistale toimii tärkeänä ekologisena käytävänä, vaikka sen leveys ei olekaan kovin suuri (50–400 m). Pihasuolta laskee jokivarteen metsäpuuro/noro (ML), jota reunustavat vanha kuusikko ja saniaiskorpi. Ojitetun Pihasuon kautta matkaa Pangansuolle on 1-2 km, välissä on mm. pieni luonnonsuojelualue sekä varttuneiden metsien saarekkeita. Pangansuon luoteispuolella (vajaan kilometrin päässä) oli pienialainen kuvio vanhaa kuusimetsää, jossa oli myös kohtalaisesti lahoppua.

Esitetyn alueen suojelu täydentäisi hyvin Pangansuon Natura-alueen ympäristön luontoarvoja. Monimuotoisella metsätilakokonaisuudella voisi olla huomattavaa virkistyskäyttöpotentiaalia, mikäli metsäsuunnittelu tehtäisiin jatkossa muita kuin puuntuotannollisia seikkoja painottaen.

Liite 1 b. Tornatorin omistamien kohteiden kuvaukset

Esitykseen (julkaistu 12 - 2009) sisältyy yhteensä 8 kpl uutta Tornatorin omistamaa, suojeltavaksi esitettävää kohdetta tai kohdekokonaisuutta. Kohteet on jaoteltu maakunnittain. Kohteiden 70-77 karttarajaukset löytyvät liitteestä 3a sekä suojeluesityksen yhteydessä toimitettavalta CD-levyltä. Ympäristöjärjestöjen aiemmin suojeltavaksi esittämien Tornatorin omistamien kohteiden 41-52 rajaukset ja kohdekuvaukset on toimitettu paperikopioina asianosaisille aiemmin. Ne löytyvät myös ohessa toimitettavalta CD-levyltä sekä edelleen netistä osoitteesta <http://forestinfo.fi/etelasuomi/yhtiot/index.htm>.

UUSIMAA

70. Kukuljärvenkalliot - Huuhkajanvuori (Ruotsinpyhtää) 3024 01, 04

Yleiskuvaus: Kaksiosainen luontoalue sijaitsee hieman länsi-lounaaseen Ruotsinpyhtään kuntakeskustasta. Laajempi osa-alue sisältää erämaisen Kukuljärven rantametsineen, järven pohjoispuolella sijaitsevan Branninluolan alueen, järven kaakkoispuoliset Kukuljärvenkalliot sekä tähän kaakkoispuolelta liittyvät Hautuumaankalliot ja Tornikallion. Molempien osa-alueiden erikoisuus ovat laajat, 2000-luvun alun kuivuustuhojen runsaslahopuustoisiksi muuttamat kalliometsät. Näitä löytyy etenkin Kukuljärvenkallioilta, Hautuumaakallioilta, Tornikalliolta sekä Högmalmenin alueelta.

Osa-aluekuvaukset: Kukuljärvenkallioiden osa-alue sisältää rakentamattoman Kukuljärven ympäristössä sijaitsevia huomattavalta osin luonnontilaisen kaltaisia kallio- ja kangasmetsiä. Kukuljärvenkallioilla sekä näistä kaakkoon sijaitsevalla Tornikallio-Hautuumaankallioiden alueella on laaja-alaisesti luonnontilaisia kalliomänniköitä, jotka ovat kärsineet vahvasti 2000-luvun alun kuivuustuhoista. Tämän seurauksena kallioilla lahoaa maa- ja pystyvuuna kymmeniä kuutiometrejä mänty- ja kuusilahopuuta hehtaarilla. Runsaalahopuustoisia kangasmetsiä löytyy pienialaisesti kalliomäkien rinteiltä, paikoin Kukuljärven kaakkoisrinteeltä sekä Branninluolan ympäristöstä.

Osa-alue sisältää myös arvokkaita soita. Branninluolan alueella on monipuolisia korpi- ja rämesoita, joiden suotyyppeihin kuuluvat ainakin muurain-, neva- ja sarakorpi sekä korpikämmä. Kukuljärvenkallioiden keskellä sijaitsee edustava vanhapuustoinen isovarpu- ja tupasvillaräme. Hautuumaankallion pohjoispuolella on puolestaan reunaojituksista huolimatta keskiosiltaan luonnontilaisena säilynyt räme, jonka suotyyppejä ovat lyhytkorsi- ja tupasvillaräme.

Osa-alueen edustavien kallio- ja kangasmetsien joukossa on kohtalaisen paljon metsiä, joiden luontoarvot ovat nopeasti kehittymässä. Näihin metsiin kuuluu aikanaan kevyesti harvennetut vanhat kangasmetsät, puulajisuhteiltaan monipuoliset nuoret sekametsät, soistuneet metsät sekä vanhat siemenpuuhakkuut, joiden alle on luontaisesti kehittynyt nuorta sekametsää. Muutamit metsäalueet (Hautuumaankallioiden luoteispuoli, Tornikallion länsipuoli, Kukuljärven itäpuoli) on rajattu mukaan suojeluesitykseen pelkän ilmakuvatarkastelun perusteella.

Pohjoisempi osa-alue eli Huuhkajanvuori sijaitsee puolisen kilometriä koilliseen Kukuljärvenkallion osa-alueesta. Kohde rajautuu etelässä, idässä ja pohjoisessa tiehen, lännessä se rajautuu käytöstä poistuneeseen hiihtokeskukseen. Huuhkajanvuori on maisemallisesti näyttävä kalliomäki, jonka laella on vanhan, toimintansa lopettaneen hiihtokeskuksen jäännökset. Kallioalueen etelä- ja itärinteellä on erittäin runsaslahopuustoisia (lahopuuta yli 20 m³/ha) louhikkoisia tuoreita ja lehtomaisia kankaita. Näihin liittyy itäpuolelta jonkin verran vanhapuustoisia, osin aikanaan harvennettuja metsiä. Runsaalahopuustoisempia metsiä löytyy puolestaan lisää Huuhkajanvuoresta kaakkoon olevalta louhikkoiselta rinteeltä.

Högmalmenin alueella on kuivuustuhoista kärsineitä runsaslahopuustoisia kalliometsiä sekä näihin liittyviä vanhapuustoisia tuoreita ja kuivahkoja kankaita. Osa kallioiden rinteillä sijaitsevista kangasmetsistä on kevyesti harvennettuja, mutta niidenkin puusto on jossakin määrin erirakenteinen ja lahoppuuta on jo kertynyt jonkin verran.

Huuhkajanvuoren koillispuolella on pieni vesitaloudeltaan luonnontilainen räme (pallosara- ja korpikämmettä). Tästä kaakkoon on kaksi pientä, lievästi kuivahtanutta korpisuota.

Huuhkajavuoren osa-alueen itä- ja kaakkoisosan sekä Högmalmen-karttasanasta muutamia satoja metrejä etelään sijaitsevien metsien nykyistä tilannetta ei ole selvitetty. Alueet on rajattu mukaan suojeluesitykseen muutaman vuoden takaisen ilmakuvan perusteella.

Alueen luonnonsuojelullinen merkitys: Molemmilla osa-alueilla on huomattavaa merkitystä METSO-ohjelman tavoitteiden kannalta. Alueiden arvoa nostaa niiden laajuus sekä sijainti Itä-Uudenmaan itäosassa, jonka mannerosalla ei tällä hetkellä ole oikeastaan lainkaan laajempia metsäisiä suojelualueita.

Lähes kaksi kolmasosaa suojeltavaksi esitetyistä alueista täyttää METSO-ohjelman luonnontieteelliset valintaperusteet edustavuusluokkien I tai II kallio- ja kangasmetsinä, korpina, rämeinä tai pienvesien monipuolisina lähimetsinä. Lopuistakin metsistä huomattava osa on puulajisuhteiltaan ja puustorakenteeltaan sellaisia, että niitä voi pitää edustavuusluokka III:n kohteina.

Muuta: Kummallakin osa-alueella on huomattavaa merkitystä virkistyskäytölle johtuen maisemallisesta komeudesta sekä eteläisemmän osa-alueen poikki kiemurtelevasta retkeilyreitistä. Myös Huuhkajavuorelle nousee käytetty retkeilyreitti.

ETELÄ-SAVO

70. Sappilammen metsät (Savonlinna)

4212 10

Hakkuiden piirittämän Sappilammen itärannan eteläiselle puoliskolle on jäänyt rinteeseen hakkaamatonta tuoretta, paikoin lehtomaistakin, sekakangasta. Metsää on käsitelty vaihtelevasti, mutta etenkin kuvion eteläisimmät osat, jyrkät rinteet ja niiden aluset, ovat paikoitellen rakenteeltaan luonnonmukaisia ja lahoppuustoisia, haapaisia ja raitaisia; esim. raidankeuhkojäkälää esiintyy. Paikoitellen rinteiden alla on myös soistuneisuutta. Viimeisimmät hakkuut ovat tuhonneet lammen itärinteiden pohjoispuolen liki kokonaan, mikä yhdessä lammen ympäristön voimakkaan hakkuuhistorian kanssa merkinnee uhkaa myös viimeiselle lammen hakkaamattomalle lähimetsälle.

Myös hakatun Nilkokallion lounaisjyrkänten rinnemetsä on intensiivisen metsänkäsittelyn saartamana eristyksissä. Rinteiden mäntyvoittoinen sekakangas- ja kalliometsä on edustavaa ja luonnontilaista: kilpikaarnaisia mäntyjä, järeitä haapoja sekä runsaasti (reilusti yli 10m³/ha) eriasteista ja -lajista lahoppuuta (mm. keloja, koivupötkelöitä ja palokantoja) esiintyy kauttaaltaan. Koska rinnemetsä on eristyksissä hakkuiden keskellä, on rajaukseen – itse ytimen tueksi – sisällytetty myös alarinteiden käsiteltyä, mutta pystyssä olevaa metsää.

METSO I-II-luokkaan kuuluvien alueiden osuus: 90 %

ETELÄ-KARJALA

72. Kotasalon metsät (Ruokolahti)

4121 02, 05

Kotasalon kämpän läheisyydessä sijaitsee tuoreen – lehtomaisen kankaan vanha, runsaslahopuustoinen kuusisekametsä, jossa on runsaasti erikokoista ja eriasteisesti lahonnutta kuusta niin pysty- kuin maapuunakin. Myös vanhaa ja järeää koivua, suuria haapoja sekä paikoin harmaaleppää näkyy metsäkuvassa. Metsä täyttää pääosin kyseiselle elinympäristötyypille asetetut METSO-luokkien I tai II valintakriteerit.

73. Tornimäki - Hukkavuori (Ruokolahti)

4121 12

Tornimäki – Hukkavuori on metsien ja kallioiden muodostama luontokokonaisuus, johon sisältyy useita monimuotoisuuden kannalta merkittäviä puustoisia elinympäristöjä, jotka täyttävät METSO-luokkien I ja II -valintakriteerit. Alueelle on ominaista maastomuotojen jyrkkyys ja sen myötä kasvupaikkatyypien voimakas vaihtelu. Hukkavuoren itäreunan kalliojyrkänteeltä avautuu komea kaukomaisema ja alueella kulkeva luontopolku tekee kohteesta myös suositun retkeilykohteen.

Tornimäen ja Hukkavuoren – rajauskokonaisuuden vanhat ja lahopuustoisimmat osat sijaitsevat kantatie 4063:n itäpuolisella kalliojyrkänteellä ja sen läheisyydessä, Tornimäellä ja sen itä- ja kaakkoisrinteillä sekä Hukkavuorella. Niissä kasvupaikat vaihtelevat tuoreen – kuivahkon kankaan kuusi tai mäntyvaltaisista sekametsistä kuiviin kalliomänniköihin.

Tornimäen ympäristöstä löytyy vanhoja ja järeitä mänty-yliispuita, pystykeloja ja mäntymaapuuta. Vanhoja eläviä ja kuolleita lehtipuita näkyy metsäkuvassa paikoin kohtalaisen runsaasti, pääasiassa koivuja ja koivupötkelöitä mutta myös järeitä eläviä ja kuolleita haapoja sekä pihlajia. Vanhoja järeitä palokantoja esiintyy monin paikoin.

Hukkavuoren eteläpuoleisen jyrkänteen alapuolella on upea lehto, jossa esiintyy järeää ja vanhaa kuusta, runsaasti koivua, haapaa, raitaa ja harmaaleppää. Järeää kuusilahopuuta on niin pystyssä kuin maapuunakin. Myös lahoa lehtipuita on runsaasti. Lehto vaihettuu kaakkoon mentäessä tuoreen kankaan varttuneeksi/vanhaksi kuusikoksi, jossa on kuusilahopuuta paikoin näkyvästi sekä joitain yksittäisiä järeitä lehtipuita ja palokantoja. Osa varttuneista kuusikosta on harventamatonta ja kehittymässä nopeasti monimuotoisuuden kannalta suotuisaan suuntaan.

Myös Hukkavuorella on arvokkaita vanhoja, runsaslahopuustoisia kalliomänniköitä, joista komein lienee juuri itä-kaakkoisrinteellä, jossa on myös kilpikaarnaisia petäjiä ja komeita keloja. Alueella on hakkuuleimikko.

Monimuotoisuuden kehittämisen kannalta arvokkaat kuusikot sijaitsevat kahta puolen tie numero 4063:a. Kuusikot ovat varttuneita – vanhoja ja niihin on jo alkanut syntyä hiljalleen kuollutta puuta. Järeitä vanhoja palokantoja näkyy metsäkuvassa yleisesti. Koivuja on yksittäin.

Rajausteknisistä syistä Tornimäki - Hukkavuoren karttarajaukseen sisältyy jonkin verran myös suhteellisen tasarakenteisia ja vast'ikään harvennettuja nuoria kasvatusmetsiä.

POHJOIS-SAVO

74. Kilpeläisenmäki (Rautavaara)

3343 12

Rautavaaran koillisosissa sijaitseva Kilpeläisenmäen alue käsittää noin viisitoista hehtaaria Hiirenjokeen rajautuvia vanhoja, luonnontilaltaan edustavia rinnemetsiä. Alueen metsille on tyypillistä edustava puustorakenne eli metsät ovat tiheitä, lahopuustoisia ja useammasta puulajista koostuvia. Lähtään ne ovat noin 100-120-vuotiaita. Metsät ovat kuusivaltaisia, mutta puustosta enimmillään neljännes on lehtipuita, lähinnä koivua, mutta myös haapaa, harmaaleppää ja raitaa esiintyy. Mäen laelta löytyy myös mäntyvaltaisia osia, missä esiintyy jonkin verran myös keloja ja mänty-ylipuustoa. Lähes kaikki männyt ovat palokoroisia, ja vanhimmat niistä kilpikaarnaistumassa. Lahopuuta on parhailla alueilla rajauksen keskiosissa 300-500 kpl/ha, ja se on monilajista (kuusi, koivu, mäntyäkin runsaasti) ja kokojakaumaltaankin edustavampaa kuin rinteillä, missä suuri osa lahopuusta on ohuempaa kuusta ja koivua.

Lajistoa ei ole tutkittu, mutta ainakin riuku- ja aarnikäppä sekä raidankeuhkojäkäälä esiintyvät alueella. Alue on laadullisesti osittain parempikin kuin lähiympäristön suojelualueet Rautavaaralla ja täydentää erinomaisesti seutukunnan suojelualueverkkoa valtakunnallisestikin tärkeällä metsävyöhykkeellä. Lisäarvona on vielä Koikerokosken rajautuminen alueeseen.

75. Viitosenmäen suot (Sonkajärvi)

3341 11

Viitosenmäen suot sijaitsevat noin kymmenen kilometriä itään Sonkajärven kuntakeskustasta. Aluerajaus sisältää useita lähekkäisiä soita ja näihin kytkeytyviä pienvesiä. Erityispiirteinä alueella on korprien monipuolisuus ja pinta-alallisesti merkittävä määrä.

Alueiden luontoarvoja on selvitetty Ylä-Savon maakuntakaavan teon yhteydessä vuonna 1997. Todennäköisesti merkittävä osa alueiden suo- ja pienvesiarvoista on säilynyt tämän jälkeen tehdyissä metsänhakuissa.

Teerisuo on edustava, vesitaloudeltaan hyvin säilynyt keskiboreaalin aapasuo (EN). Suon keskellä on maisemallisesti kaunista lyhytkorsinevaa. Nevaa kiertävät lyhytkorsi-, sara-, tupasvilla- ja korpikämmet. Rämisiin liittyy itä- ja eteläpuolelta laajat korpialueet. Korpityypeistä alueelta tavataan mustikka-, metsäkorte-, muurain- ja mustikkakangaskorpia, kaksi ensiksi mainittua ovat korpityypeistä vallitsevia. Korprien puusto on pääosin luonnontilaisen kaltaista ja korvissa on myös jonkin verran lahopuuta. Muutamain paikoin kasvaa raidankeuhkojäkäälää (*Lobaria pulmonaria*).

Peiponlampi-Varislammen alueen poikki virtaa luonnontilainen puro, jonka ympärillä on monipuolisia korpi- ja rämesoita. Alueen eteläosassa vallitsevat sara-, lyhytkorsi- ja tupasvillarämet, pienialaisesti löytyy myös kanervarahkarämettä. Peiponlammen pohjoispuolelta löytyy monipuolista muurain-, mustikka-, metsäkorte- ja mustikkakangaskorprien sekä eriasteisesti soistuneiden kangasmetsien mosaikkia. Aluekokonaisuuden rehevimmät korvet sijaitsevat Peiponlammen ja Varislammen välisen puron varsilla, jossa on mm. mesotrofisia sarakorpia, ruoho- ja heinäkorpia sekä ruohokangaskorpia. Paikoin korvet saavat lettokorven piirteitä. Osassa alueen korvista on merkittävästi lahopuuta. Alueella on ollut 90-luvun lopussa jonkin verran vanhan metsän saarekkeita, mutta näistä ainakin osa on sittemmin hakattu.

Hetesuo on pääosin tupasvilla-, lyhytkorsi- ja sararämettä. Näiden laidoilla on paikoin mustikka- ja mustikkakangaskorpia. Suon eteläosassa on mesotrofinen juote, jossa kasvaa vaateliaammista lajeista mm. villapääluikka (*Trichophorum alpinum*) sekä kultasirppisammalta (*Loeskyppnum badius*). Omalaatuisen lisän suolle antavat useat umpeenkasvaneet lampareet suon lounaisosassa.

Kivisuon aluetta sekä Hiekkapuro-Päijänteen alueen suo- ja pienvesiarvoja ei ole missään vaiheessa selvitetty. Rajaus pohjautuu niiden osalta kartta- ja ilmakuvatulkintaan.

Alueiden luonnonsuojellinen merkitys: Tehdyistä hakkuista huolimatta Viitosenmäen alueen soilla ja pienvesillä on edelleenkin vähintään maakunnallista suojeluarvoa. Korpien suuri määrä alueella tekee alueesta METSO-kohteena merkittävän.

POHJOIS-POHJANMAA

76. Kaakkurinselkä (Utajärvi)

3424 07

Kaakkurinselän alue sijaitsee Pohjois-Pohjanmaalla, Utajärven kuntakeskuksesta n.15 km luoteeseen, Sanginjärven länsipuolella. Inventoitu alue sisältää n.25 hehtaaria metsää ojitetun suon saarekkeina suon eteläpäässä. Suoraan METSO-potentiaalisia niistä on noin puolet, ja muilta osin alue lienee pitkällä aikavälillä rauhaan jätettynä ennallistamiskelpoinen. Kokonaisuudessaan suojelurajausehdotus on noin 80 hehtaaria, ja kokonaan Tornatorin omistuksessa.

Erityisesti suon länsipuolen saarekkeilla on runsaasti tuulenkaatoja niin, että lahopuun määrä ylittää METSO II -luokkaan vaadittaviin määriin. Metsä itsessään on enimmäkseen varttunutta mäntyvaltaista kangasta, joka on puulaji- ja ikäsuhteiltaan erirakenteista. Itäpuolen saarekkeet ovat myös paikoin erirakenteista ja harventamatonta varttunutta tai nuorta mäntykangasta, lisäksi niillä on jonkin verran erityisesti lehtilahopuuta. Lahopuun vähemmän määrän vuoksi itäpuolen kumpareet ovat luontoarvoiltaan selvästi länsipuolen metsiä heikommat, usein METSO III -luokkaa; alueen yhtenäisyyden vuoksi ne on kuitenkin syytä sisällyttää rajaukseen.

Rajauksen suo on melko voimakkaasti ojitettu, ja metsäkumpareiden välissä kasvaa tiheää nuorta mäntymetsää. Ojat ovat kuitenkin paikoin umpeutumassa itsestään tai jo umpeutuneet, ja sikäli alueella on ennallistamispotentiaalia.

Alue on erityisesti länsipuolen metsäsaarekkeiden osalta luontoarvoiltaan korkea, mutta alueen arvon säilymiseksi ja kehittämiseksi myös itäosa on syytä sisällyttää suojelurajaukseen.

77. Suuri Hillasuo - Latvasuo (Utajärvi)

3424 10

Suuri Hillasuo - Latvasuo sijaitsee Pohjois-Pohjanmaalla Utajärven keskustaajamasta noin 30 km koilliseen. Kohde on vesitaloudeltaan lähes kauttaaltaan luonnontilainen, kohtuullisen rehevä suo, jossa on eri-ikäistä puustoa kasvavia käsiteltyjä ja luonnontilaisen kaltaisia metsäsaarekkeita. Suuri osa alueesta asettuu METSO-kriteereissä II- tai III-luokkaan, ja mukana on myös kehityskelpoista nuorempaa metsää. Kokonaisuutena rajausehdotus on suojelunarvoinen, METSO-potentiaalisten metsäsaarekkeiden sekä luonnontilaisten soiden mosaiikki. Myös maisema-arvoiltaan alue on merkittävä; metsäsaarekkeiden reunat ovat pääosin luonnontilaiset ja suuren avosuon tunnelma on erämainen. Rajauksen pinta-ala on karkeasti 300 hehtaaria.

Alueen suot

Pohjoisimmat avosuot ovat suurelta osin oligotrofista suursaranevaa. Laitasaaren eteläpuolella olevalla rimpinevarämeellä (merkitty karttaan märemmällä) ja sen läheisyydessä on mesotrofiaa. Lajistona ruskopiirtoheinä, tähtisara, rimpivesihernettä runsaasti, siniheinää, konnanliekoa sekä rimpivihvilä (3496106:7195513). Rajauksen suot ovat kokonaisuudessaan luonnontilaisen kaltaisia, ainostaan aivan pohjoisosissa on ojituksen hieman kuivattamaa mutta ennallistamiskelpoista suota.

Suurin osa soista on oligotrofista lyhytkorsi- tai saranevaa sekä rämeitä.

Pohjoisimpien saarekkeiden tuntumassa suolla punakämmekä (3496427:7196114).

Alueen pohjoisosan metsäsaarekkeet

Rajauksen pohjoisimmat metsäsaarekkeet vaihtelevat tyypiltään kallioisesta alueesta korpiseen. Metsät ovat nuorta tai varttunutta kasvatusmetsää, puulajisuhteiltaan ja iältään erirakenteisia. Osalla saarekkeista valtapuu on kuusi, osalla mänty. Lehtipuusto on koivua ja paikoin harmaaleppää. Näihin saarekkeisiin sisältyy myös noin hehtaarin laajuinen korpi, jossa on myös haapaa sekä raitaa. Saarekkeilla on jokunen kelo sekä yksittäisiä maapuita.

Alueen keskiosan kalliosaarekkeet ja eteläosan Paukkukalliot

Keskiosan kalliosaarekkeet ovat nuorehkoa kasvatusmetsää, mutta kalliolla on kuitenkin vanhempaa puustoa, ja yksittäisiä vanhoja maapuita. Paikoin lahoppuuta on 5 kuutiota hehtaarilla. Metsässä on palojälkiä ja se on puulajisuhteiltaan erirakenteista. Saarekkeiden välit ovat rämeisiä.

Paukkukallioiden eteläosien kallioisten saarekkeiden metsät ovat pitkään luontaisesti uudistuneita keloineen ja kilpikaarnamäntyineen. Paukkukallioiden itäosat rajoittuvat Metsäkeskuksen ympäristötukialueeseen lännessä ja vaihtelevat metsäsaarekkeiden reunojen erirakenteisista ja lahoppuisista koivu-kuusi valtaisista kangasmetsistä lakialueen kuivaan, lahoppuustoiseen ja varttuneeseen mäntykankaaseen. Alue on lähes kauttaaltaan METSO II -luokkaa; itäpuolen pienialaisesta hakkuusta ja varttuneesta, mutta vähälahoppuustoisesta mäntykangassaarekkeesta huolimatta alue on kokonaisuutena suojelunarvoinen. Itäpuolen Karhusaareen rajautuvat kangasmetsäsaarekkeet ovat nuorehkoa kasvatusmetsää, mutta kehityskelpoista ja puulajisuhteiltaan monipuolista.